



<b>Kärande</b> Sylvie [REDACTED]	<b>Svarande</b> Staten genom Justitiekanslern
<b>Ombud</b> Jur.kand. Fredrik Bergman, Erik Scherstén och Olivia Möller	<b>Ombud</b> Specialistföredraganden [REDACTED] [REDACTED] och föredraganden [REDACTED] [REDACTED]

### 1. OSTRIDIG BAKGRUND

Sylvie [REDACTED] är född och uppvuxen i Frankrike och är fransk medborgare. Hon är sedan år 2011 folkbokförd i Sverige och sedan år 2016 svensk medborgare.

Sylvie [REDACTED] ansökte i slutet av år 2015 i Frankrike om att få byta efternamn till [REDACTED]. Sommaren 2017 bifölls hennes ansökan och hennes nya efternamn infördes i den franska folkbokföringen. Därefter ansökte hon, i slutet av år 2017, hos Skatteverket om att få byta efternamn till [REDACTED]. Under handläggningen hos Skatteverket anlidade käranden ett ombud som författade ett yttrande till Skatteverket. Skatteverket avlog genom beslut den 20 juni 2018 hennes ansökan om namnbyte med hänvisning till att namnet bärs som förnamn av en person i Sverige och att det kan förväxlas med ett befintligt företagsnamn.

Sylvie [REDACTED] överklagade på egen hand Skatteverkets beslut till Förvaltningsrätten i Stockholm som i dom den 4 januari 2019 avlog överklagandet (se mål nr 19313-18).

Sylvie [REDACTED] överklagade genom ombud förvaltningsrättens dom till Kammarrätten i Stockholm. Den 28 oktober 2019 biföll kammarrätten Sylvie [REDACTED]s överklagande och beslutade att Sylvie [REDACTED] skulle få byta efternamn till [REDACTED] (se mål nr 782-19).

Dok.Id 2760834

**Postadress**  
Box 8307  
104 20 Stockholm

**Besöksadress**  
Scheelegatan 7

**Telefon**  
08-561 651 40

**E-post:**  
stockholms.tingsratt.avdelning1@dom.se  
www.stockholmstingsratt.se

**Telefax**

**Expeditionstid**  
måndag – fredag  
08:00–16:00

Skatteverket överklagade kammarrättens dom till Högsta förvaltningsdomstolen. Käranden yttrade sig genom ombud över Skatteverkets överklagande. Högsta förvaltningsdomstolen avlog genom deldom den 11 juni 2021 Skatteverkets överklagande (se HFD 2021 ref. 36, här efter benämnt "Förvaltningsmålet"). Innan målets avslut inkom Sylvie [REDACTED], för första gången, med ett yrkande om ersättning för rättegångskostnader med ett belopp om sammanlagt 60 250 kr inklusive mervärdesskatt avseende kostnaden för juridiskt ombud enligt nedan.


- 18 750 kr inklusive mervärdesskatt för ombudets arbete med rättslig rådgivning och upprättande av yttrande till Skatteverket.
- 10 000 kr inklusive mervärdesskatt för det nya ombudets arbete med att upprätta överklagandet till kammarrätten.
- 31 500 kr inklusive mervärdesskatt för ombudets arbete i Högsta förvaltningsdomstolen.

Genom beslut den 4 mars 2022 avvisade Högsta förvaltningsdomstolen Sylvie [REDACTED]s yrkande om rättegångskostnader (se HFD 2022 ref. 10, här efter benämnt "Avvisningsbeslutet"). Kortfattat kom Högsta förvaltningsdomstolen fram till att yrkanden om rättegångskostnader i förvaltningsmål ska avvisas och att enskilda i stället får begära ersättning för sina rättegångskostnader i förvaltningsmålet i allmän domstol genom reglerna om skadestånd. Sex ledamöter var skiljaktiga och anförde att det inte fanns något hinder för de allmänna förvaltningsdomstolarna att pröva ett yrkande om ersättning för rättegångskostnader.

Mot bakgrund av ovan ansökte Sylvie [REDACTED] om stämning mot staten genom Justitiekanslern i aktuellt mål. Fråga i målet är således om staten är skyldig att utge skadestånd alternativt ersättning för rättegångskostnader avseende Sylvie [REDACTED] ombudskostnader i Förvaltningsmålet med hänsyn till rätten till en rättvis rättegång.

2. YRKANDEN OCH INSTÄLLNING	
Käranden	Svaranden
<p><u>Fråga om rättegångshinder</u> Sylvie [REDACTED] bestrider avvisningsyrkandet.</p> <p><u>Målet i sak</u> Sylvie [REDACTED] yrkar att tingsrätten ska förplikta staten att till henne betala 60 250 kr jämte ränta på beloppet enligt 6 § räntelagen (1975:635).</p> <p>För det fall tingsrätten bedömer att staten ska förpliktas att utge det yrkade beloppet som skadestånd yrkar Sylvie [REDACTED] i första hand att ränta ska utgå från dagen som infaller 30 dagar efter framställandet av kravet den 3 december 2020 till dess att betalning sker och i andra hand att ränta ska utgå från dagen för delgivning av stämningsansökan till dess att betalning sker.</p> <p>För det fall tingsrätten bedömer att staten ska förpliktas att utge det yrkade beloppet som ersättning för rättegångskostnader yrkar Sylvie</p>	<p><u>Fråga om rättegångshinder</u> Staten yrkar att Sylvie [REDACTED]s talan om skadestånd enligt 3 kap. 2 § skadeståndslagen (1972:207) ska avvisas, såvitt den förs med anledning av beslut av Högsta förvaltningsdomstolen (HFD 2022 ref. 10).</p> <p><u>Målet i sak</u> Staten bestrider i övrigt Sylvie [REDACTED]s talan. Yrkat belopp vitsordas som skäligt i och för sig.</p>

<p>██████ i första hand att ränta ska utgå från dagen för Högsta förvaltningsdomstolens deldom den 11 juni 2021 till dess att betalning sker och i andra hand att ränta ska utgå från dagen för Högsta förvaltningsdomstolens beslut den 4 mars 2022 till dess att betalning sker.</p>	
<p><u>Rättegångskostnader</u> Sylvie ██████ yrkar ersättning för sina rättegångskostnader med ett belopp som kommer att anges senare.</p>	<p><u>Rättegångskostnader</u> Staten yrkar ersättning för rättegångskostnader med ett belopp som kommer att preciseras senare.</p>

<b>3. GRUNDER I FRÅGAN OM RÄTTEGÅNGSHINDER</b>	
<b>Käranden</b>	<b>Svaranden</b>
<p>Normalt föreligger rättegångshinder enligt 3 kap. 7 § SkL vid talan om skadestånd enligt 3 kap. 2 § SkL med anledning av ett beslut från Högsta förvaltningsdomstolen. I detta fall grundar sig dock skadeståndsanspråket i en överträdelse av en grundlagsfäst rättighet. För att upprätthålla RF:s rättighetsskydd och möjliggöra för Sylvie  att i målet göra sin absoluta rätt till en rättvis rättegång gällande är det därför nödvändigt för tingsrätten att åsidosätta bestämmelsen om rättegångshinder i 3 kap. 7 § SkL.</p>	<p>Kärandens talan om skadestånd med stöd av 3 kap. 2 § skadeståndslagen (1972:207) ska avvisas enligt 3 kap. 7 § samma lag eftersom Högsta förvaltningsdomstolens beslut i en ersättningsfråga inte har upphävts eller ändrats. Det saknas skäl för att åsidosätta taleförbudet i kärandens fall.</p>

4. GRUNDER I MÅLET I SAK	
Käranden	Svaranden
<p>Sylvie [REDACTED] har vunnit mot Skatteverket i frågan om hennes rätt att byta efternamn. De rättegångskostnader som Sylvie [REDACTED] har haft för att tillvarata sin rätt i förvaltningsmålet har varit befogade med hänsyn till sakens beskaffenhet.</p> <p>Frågan om enskildas rätt till sitt namn rör en grundläggande aspekt av skyddet för privatliv enligt artikel 8 i Europakonventionen ("EKMR"). Frågan var av stor betydelse för Sylvie [REDACTED] yrkesmässigt och privat. Att bära olika namn i olika länder medförde avsevärda svårigheter för Sylvie [REDACTED] och begränsade hennes grundläggande rätt till fri rörlighet inom EU. Frågan om det fanns rättsliga förutsättningar för namnbytet var inte av enkel beskaffenhet och det kan antas att Sylvie [REDACTED] skulle ha haft svårt att tillvarata sin rätt i förvaltningsdomstolarna utan ett juridiskt skolat ombud. Det arbete som ombuden har utfört kan antas ha varit bidragande till att Skatteverkets beslut upphävdes och arvudet framstår inte som oskäligt högt. Sylvie [REDACTED] har gjort vad som</p>	<p>Staten bestrider att Högsta förvaltningsdomstolen skulle ha begränsat kärandens rätt till en rättvis rättegång genom beslutet att avvisa i stället för att helt eller delvis bifalla hennes talan (Avvisningsbeslutet). I Sverige existerar inte någon rätt att få ersättning för rättegångskostnader utdömd i förvaltningsmål. Varken 2 kap. 11 § andra stycket RF, artikel 6.1 i EKMR eller artikel 47 i EU-stadgan kräver heller att Högsta förvaltningsdomstolen skulle ha infört en sådan rätt genom sitt beslut.</p> <p>Även om tingsrätten skulle anse att kärandens rätt till en rättvis rättegång har begränsats genom Avvisningsbeslutet, vilket bestrids, har någon överträdelse av denna rätt inte skett eftersom begränsningen i vart fall har tjänat legitima syften i form av att begränsa statens utgifter, säkerställa att förvaltningsdomstolarna inte överbelastas och skydda den nationella rättsordningen.</p> <p>Begränsningen har vidare varit proportionerlig/godtagbar med hänsyn till de samlade omständigheterna i</p>

<p>skäligen kan krävas av henne för att begränsa sina rättegångskostnader.</p> <p>Sylvie [REDACTED] har därför enligt rätten till en rättvis rättegång i 2 kap. 11 § andra stycket regeringsformen ("RF"), artikel 6.1 i EKMR och artikel 47 i Europeiska unionens stadga om de grundläggande rättigheterna ("EU-stadgan") rätt till ersättning för sina rättegångskostnader om sammanlagt 60 250 kr.</p> <p><b>Förstahandsgrund (3 kap. 2 § SkL alt. principen om grundlagsskadestånd)</b></p> <p>Rättegångskostnaderna ska i första hand ersättas som skadestånd för ren förmögenhetsskada med stöd av 3 kap. 2 § skadeståndslagen (1972:207) ("SkL") eller den princip om grundlagsskadestånd som följer av rättsfallen NJA 2014 s. 323 "Medborgarskapet I" och NJA 2018 s. 103 "Medborgarskapet II". Detta eftersom staten, genom Högsta förvaltningsdomstolens beslut att avvisa Sylvie [REDACTED]s yrkande om ersättning för rättegångskostnader i stället för att helt eller delvis bifalla det, har överträtt hennes rätt till en rättvis rättegång enligt 2 kap. 11 § andra stycket RF.</p>	<p>kärandens fall. Förvaltningsmålet var inte så rättsligt eller faktiskt komplicerat att käranden inte själv hade kunnat ta tillvara sina intressen i målet. Hennes personliga förhållanden var inte sammantaget sådana att hon behövde ett ombud för att föra sin talan. Det ställdes låga processuella krav på käranden med hänsyn till processformen och officialprincipen gällde vid handläggningen hos såväl beslutsmyndigheten som i förvaltningsdomstolarna. Den sak målet gällt har inte heller haft direkt betydelse för kärandens ekonomiska situation, familjeförhållanden eller i övrigt påverkat hennes välfärd på ett sätt som krävt att staten stod för rättegångskostnaderna.</p> <p>Såvitt gäller skadeståndstalan på unionsrättslig grund har en eventuell överträdelse av kärandens rättigheter genom Avvisningsbeslutet under alla omständigheter inte varit tillräcklig klar.</p> <p>Det kan däremot inte uteslutas att Skatteverkets beslut utgör en överträdelse av unionsrätten. Käranden har, enligt Francovich-doktrinen, möjlighet att begära skadestånd av staten för att få</p>
--	---

**Andrahandsgrund (direkt tillämpning av 2 kap. 11 § 2 st. RF, art. 6.1 EKMR eller art. 47 EU-stadgan)**

För det fall staten inte kan anses ha överträtt Sylvie [REDACTED]s rätt till en rättvis rättegång på det sätt som anges i förstahandsgrunden ska rättegångskostnaderna i andra hand utges med en direkt tillämpning av 2 kap. 11 § andra stycket RF, artikel 6.1 i EKMR eller artikel 47 i EU-stadgan.

**Tredjehandsgrund (konventions- eller fördragskonform tillämpning av reglerna om skadestånd)**

För det fall rättegångskostnaderna inte heller kan utges på det sätt som anges i andrahandsgrunden ska de i tredje hand ersättas som skadestånd för ren förmögenhetsskada med en konventions- eller fördragskonform tillämpning av 3 kap. 2 § SkL, 3 kap. 4 § SkL, principen om grundlagsskadestånd eller den princip om skadestånd för överträdelser av EU-rätten som följer av EU-domstolens dom Andrea Francovich och Danila Bonifaci m.fl. mot Italienska republiken, mål C-6/90 och C-9/90 ("Francovich-principen"), trots att det som utgångspunkt för den bedömningen får antas att det ännu inte har skett någon

ersättning för de eventuella kostnader som en sådan överträdelse har orsakat. Först när det står klart att käranden inte kan få ersättning för sina rättegångskostnader skadeståndsvägen kan det vara fråga om en överträdelse av hennes rätt till en rättvis rättegång enligt 2 kap. 11 § andra stycket RF, artikel 6.1 i EKMR och artikel 47 i EU-stadgan. Dessförinnan kan käranden inte heller anses ha lidit någon slutlig skada till följd av Avvisningsbeslutet.

Om tingsrätten skulle anse att Avvisningsbeslutet trots allt utgör en överträdelse av rätten till en rättvis rättegång enligt 2 kap. 11 § andra stycket RF, saknas det rättsligt stöd för att döma ut skadestånd på den grunden eftersom den angivna skadan har inträffat innan 3 kap. 4 § SkL i dess nuvarande lydelse trädde i kraft.

Avvisningsbeslutet utgör inte heller fel eller försummelse vid myndighetsutövning enligt 3 kap. 2 § SkL, en fråga som dock endast skulle bli aktuell för tingsrätten att pröva i sak om tingsrätten skulle åsidosätta taleförbudet.



<p>fullbordad överträdelse av Sylvie [REDACTED]s rätt till rättvis rättegång.</p> <p><b>Fjärdehandsgrund (fullbordad överträdelse av Sylvie [REDACTED]s rätt till en rättvis rättegång)</b></p> <p>Om rättegångskostnaderna inte kan ersättas på något annat sätt måste de i fjärde hand ersättas som skadestånd för ren förmögenhetsskada med stöd av 3 kap. 2 § SkL, 3 kap. 4 § SkL, principen om grundlagsskadestånd eller Francovich-principen. Detta på grund av att staten i sådana fall har gjort sig skyldig till en fullbordad överträdelse av Sylvie [REDACTED]s rätt till en rättvis rättegång enligt 2 kap. 11 § andra stycket RF, artikel 6.1 i EKMR och artikel 47 i EU-stadgan, genom att inte tillhandahålla henne något förfarande genom vilket hon kan få ersättning för sina rättegångskostnader. Det är i sådana fall nödvändigt att överträdelsen gottgörs genom skadestånd motsvarande rättegångskostnaderna.</p>	<p>Det bestrids vidare att det finns laglig grund för allmän domstol att besluta om ersättning för rättegångskostnader i ett avslutat förvaltningsmål i annan form än skadestånd. Även för det fall tingsrätten skulle anse att laglig grund finns, föreligger det inte någon rätt till ersättning för rättegångskostnader i kändens fall. Samma omständigheter som har angetts ovan i tredje stycket åberopas till stöd för statens invändning i denna del.</p> <p>Härtill bestrids att det genom en konventions- eller fördragskonform tillämpning skulle gå att bortse från kravet på fel eller försummelse vid tillämpning av 3 kap. 2 § SkL liksom kravet på rättighetsöverträdelse vid tillämpning av 3 kap. 4 § SkL, principen om grundlagsskadestånd och Francovich-principen.</p> <p>Att tingsrätten ogillar kändens talan i det här målet utgör inte heller någon överträdelse av hennes rätt till en rättvis rättegång. Eftersom tingsrätten ännu inte har meddelat dom i målet är kändens talan mot staten i den delen för tidigt</p>
---	---

	väckt och det saknas kausalsamband mellan en sådan dom och den påstådda skadan.
<p><b>Ränta</b></p> <p>För det fall tingsrätten bedömer att staten ska utge det yrkade beloppet som skadestånd yrkar Sylvie [REDACTED] i första hand att ränta ska utgå från dagen som infaller 30 dagar efter framställandet av kravet den 3 december 2020 till dess att betalning sker och i andra hand att ränta ska utgå från dagen för delgivning av stämningsansökan till dess att betalning sker.</p> <p>För det fall tingsrätten bedömer att staten ska förpliktas att utge det yrkade beloppet som ersättning för rättegångskostnader yrkar Sylvie [REDACTED] i första hand att ränta ska utgå från dagen för Högsta förvaltningsdomstolens deldom den 11 juni 2021 till dess att betalning sker och i andra hand att ränta ska utgå från dagen för Högsta förvaltningsdomstolens beslut den 4 mars 2022 till dess att betalning sker.</p>	<p><b>Ränta</b></p> <p>För det fall att ersättning skulle utgå i form av skadestånd ska ränta beräknas från dagen för delgivning av stämning i det här målet enligt 4 § fjärde stycket och 6 § räntelagen.</p> <p>För det fall tingsrätten skulle förplikta staten att utge ersättning för rättegångskostnader till käranden ska ränta beräknas från dagen för Avvisningsbeslutet.</p>

**5. UTVECKLING AV TALAN****5.1 Käranden**

Käranden har, bortsett från att utveckla de rättsliga grunderna och redogöra för relevanta rättsfall för att ålägga staten skyldighet att ersätta kärandens rättegångskostnader, i huvudsak anfört följande.

Frågan i målet är om käranden har rätt till ersättning av staten för de rättegångskostnader som hon har haft i det bakomliggande förvaltningsmålet med stöd av bestämmelserna om rättvis rättegång i 2 kap. 11 § andra stycket RF, artikel 6.1 i EKMR och artikel 47 i EU-stadgan. I denna bedömning har tingsrätten att pröva följande.

1. Avgöra om omständigheterna är sådana att käranden har rätt till ersättning för sina rättegångskostnader med stöd av bestämmelserna om rättvis rättegång. För detta krävs att den enskilde har vunnit ett mål mot det allmänna samt haft kostnader för detta som kan anses ha varit befogade med hänsyn till sakens beskaffenhet.
2. Om tingsrätten kommer fram till att käranden har rätt till ersättning för sina rättegångskostnader blir nästa fråga att avgöra på vilken grund tingsrätten ska ålägga staten betalningsansvar.

**Förutsättningarna för en rätt till ersättning för rättegångskostnader**

Högsta domstolen har i praxis ställt upp de grundläggande förutsättningarna för att en enskild ska ha rätt till ersättning för sina rättegångskostnader med stöd av 2 kap. 11 § andra stycket RF. Sylvie [REDACTED]s uppfattning är att samma förutsättningar gäller enligt motsvarande bestämmelser i artikel 6.1 EKMR och artikel 47 i EU-stadgan.

Enligt praxis föreligger en rätt till ersättning för rättegångskostnader i de fall där en enskild har vunnit ett mål mot det allmänna och haft rättegångskostnader som varit befogade med hänsyn till sakens beskaffenhet (se NJA 2015 s. 374, NJA 2017 s. 502, NJA 2018 s. 49, NJA 2020 s. 908 och NJA 2021 s. 235). Sylvie [REDACTED] har vunnit det överklagade målet om namnbyte mot Skatteverket i Högsta

förvaltningsdomstolen. Angående det andra ledet i bedömningen ovan har Högsta domstolen i praxis först bedömt om den enskilde haft fog för att anlita ombud, därefter om kostnaderna för ombudet varit befogade.

**Sylvie [REDACTED] har haft fog för att anlita ombud**

För att kunna tillvarata sin rätt i processen mot Skatteverket har Sylvie [REDACTED] haft fog för att anlita juridiskt ombud. Skälen för detta är följande.

*För det första* var frågan om Sylvie [REDACTED] skulle tillåtas att ändra sitt efternamn av stor betydelse för henne, såväl i praktiskt, som administrativt och personligt hänseende. När det gäller frågans praktiska och administrativa betydelse för Sylvie [REDACTED] så har den omständigheten att hon tvingats att bära olika namn i olika länder, som också Högsta förvaltningsdomstolen konstaterat, medfört avsevärda svårigheter för henne såväl yrkesmässigt som privat. Det är med hänsyn till respekten för hennes grundläggande rätt till fri rörlighet enligt Fördraget om Europeiska unionens funktionssätt som Högsta förvaltningsdomstolen har bedömt att hon hade rätt att byta efternamn. När det gäller frågans personliga betydelse för Sylvie [REDACTED] så kan det konstateras att frågor om enskildas namn anses så viktiga och grundläggande för enskilda att de omfattas av skyddet för privatliv enligt artikel 8 i EKMR. Frågans betydelse för henne framgår också av att det bakomliggande skälet till att hon ansökte om att få byta efternamn var att hon på grund av sitt tidigare efternamn har upplevt sig diskriminerad i olika situationer.

*För det andra* var frågan om det fanns rättsliga förutsättningar för namnbytet inte av enkel beskaffenhet. Detta framgår redan av att Skatteverket, förvaltningsrätten och kammarrätten gjorde olika bedömningar i frågan och kom till olika slutsatser. Härvid bör det även beaktas att Högsta förvaltningsdomstolen bedömde att frågan var av sådan beskaffenhet att prövningstillstånd skulle ges och att den först efter en relativt omfattande analys av avgöranden från EU-domstolen — och genom att utveckla undantaget i 13 § namnlagen — kommit till slutsatsen att det förelåg särskilda skäl för att godkänna Sylvie [REDACTED]s namnbyte.

*För det tredje* förlorade Sylvie [REDACTED] målet i förvaltningsrätten. Med hjälp av ombudet har hon sedan vunnit i de högre instanserna. Det har i processen ankommit på Sylvie [REDACTED] att visa att förutsättningar funnits för att tillämpa undantaget i namnlagen, något hon bedömer att hon inte hade kunnat göra utan ombud. Hon har t.ex. haft att visa att Skatteverkets beslut att vägra att ändra hennes namn givit upphov till ”avsevärda problem” för henne i unionsrättslig mening. Med hjälp av ombudet har hon därefter lagt fram sådan utredning. Sylvie [REDACTED] har även haft att bemöta Skatteverkets påstående om att hon försökt kringgå den svenska lagstiftningen genom att först ansöka om namnbyte i Frankrike. Hon uppfattade detta som ett påstående om att hon gjort något olagligt eller otillbörligt och hade svårt att överblicka eventuella juridiska konsekvenser av detta på egen hand. Med hjälp av ombudet har hon tillbakavisat påståendet med en utförlig redogörelse för kronologin i hennes fall och för den komplicerade franska beslutsprocessen.

*För det fjärde* kan det antas att Sylvie [REDACTED] skulle ha haft svårt att tillvarata sin rätt i förvaltningsdomstolarna utan ett juridiskt skolad ombud. Om Sylvie [REDACTED] inte får ersättning för sina kostnader innebär det dessutom att hon som enskild, efter att ha vunnit mot Skatteverket i kammarrätten, tvingas bekosta den ledning för rättstillämpningen som Skatteverket sökt hos Högsta förvaltnings-domstolen. Som konstaterats rörde målet en fråga som inte var reglerad i lag och som inte tidigare hade prövats i högre rätt.

Mot bakgrund av ovanstående skäl har Sylvie [REDACTED] haft fog för att anlita ombud för att kunna tillvarata sin rätt i målet mot Skatteverket. Att handläggningen enligt förvaltningsprocesslagen (1971:291) – i likhet med handläggningen enligt lagen (1996:242) om domstolsärenden (”ärendelagen”) – är förenklad utgör i sig inget hinder för att Sylvie [REDACTED] ska ha rätt till ersättning för sina rättegångskostnader.

***Kostnaderna för arbetet som Sylvie [REDACTED] ombud utfört har varit befogade***

Sylvie [REDACTED] begär ersättning för sina rättegångskostnader med sammanlagt 60 250 kr inklusive mervärdesskatt. Kostnaden avser arvode till de två ombud som tidigare har företrätt henne vid handläggningen av förvaltningsmålet. Kostnaderna har varit befogade på grund av följande omständigheter.

*För det första* har Sylvie [REDACTED]s ombud på ett korrekt och adekvat sätt identifierat att målet rör unionsrättsliga frågeställningar och gjort rättsutredningar och utvecklat hennes talan i det avseendet. Sådana utredningar och åtgärder hade hon inte kunnat göra på egen hand. Det har inte rört sig om några enkla eller på annat sätt uppenbara rättsfrågor, vilket framgår redan av att Skatteverket och domstolarna bedömt frågorna olika.

*För det andra* har Sylvie [REDACTED]s ombud tagit fram ett flertal konkreta exempel på situationer då problem kunnat uppstå till följd av att Sylvie [REDACTED] innehade två identiteter. Detta för att bemöta Skatteverkets påståenden och förvaltningsrättens bedömning att en nekad ansökan om namnbyte inte skulle ge upphov till avsevärda problem för Sylvie [REDACTED]. Högsta förvaltningsdomstolen har i sin deldom fäst vikt vid de beskrivna svårigheterna och inte funnit någon anledning att ifrågasätta att sådana kunnat uppstå i praktiken.

*För det tredje* har Sylvie [REDACTED]s ombud bemött Skatteverkets påståenden och antydanden om att hon försökt kringgå den svenska namnlagen. Högsta förvaltningsdomstolen konstaterade i deldomen att det inte framkommit att Sylvie [REDACTED] försökt kringgå namnlagens bestämmelser.

Sylvie [REDACTED] har vidtagit skäliga åtgärder för att begränsa sina rättegångskostnader. Eftersom hon har haft en [REDACTED] har hon delvis företrätt sig själv och löpande haft kontakt med sina ombud för att försäkra sig om att kostnaderna inte blivit större än nödvändigt. Skälet till att hon avslutade samarbetet med sitt andra ombud var att hon [REDACTED].

Det kan alltså konstateras att arbetet som Sylvie [REDACTED]s ombud utfört i flera väsentliga delar kan antas ha bidragit till att Skatteverkets beslut upphävdes. Kostnaderna för arbetet som ombuden utfört får därmed anses ha varit befogade. Arvodet framstår inte som oskäligt högt varken sett för sig eller med beaktande av den nedlagda tiden. Sylvie [REDACTED] har vidare gjort vad som skäligen kan krävas av henne för att begränsa rättegångskostnaderna.

Sammanfattningsvis står det klart att Sylvie [REDACTED]s rättegångskostnader har varit befogade med hänsyn till sakens beskaffenhet och att hon därmed enligt rätten till en rättvis rättegång har rätt att få dem ersatta.

### **Frågan om den rättsliga grunden för att ålägga staten betalningsansvar**

Utgångspunkten för kärandens talan är att Högsta förvaltningsdomstolen borde ha gjort en materiell prövning av hennes yrkande om ersättning för rättegångskostnader, i vart fall med stöd av bestämmelsen om rättvis rättegång i 2 kap. 11 § andra stycket RF. Avvisningsbeslutet var därför felaktigt och har utgjort en överträdelse av hennes rätt till en rättvis rättegång. Kärandens uppfattning är därför att tingsrätten i *första hand* ska förplikta staten att utge ersättning för hennes rättegångskostnader som skadestånd för ren förmögenhetsskada med stöd av 3 kap. 2 § SkL eller principen om grundlagsskadestånd. För det fall tingsrätten bedömer att staten inte kan åläggas skadeståndsskyldighet på denna grund har käranden åberopat ett antal alternativa rättsliga grunder till stöd för sin talan. Sylvie [REDACTED] har anfört att det inte är helt givet hur frågan i målet ska handläggas och har därför valt att lyft fram alla grunder som kan vara aktuella.

### ***Utveckling av förstahandsgrunden***

I första hand har Sylvie [REDACTED] rätt till skadestånd för ren förmögenhetsskada med stöd av 3 kap. 2 § SkL eller principen om grundlagsskadestånd för att Högsta förvaltningsdomstolen har överträtt hennes rätt till rättvis rättegång. Överträdelserna består i att domstolen genom Avvisningsbeslutet har underlåtit att göra en materiell prövning av yrkanden om ersättning för rättegångskostnader. Beslutet att avvisa

yrkandet innebär därmed en begränsning av hennes rätt till rättvis rättegång, vilket är en absolut rättighet som inte får begränsas.

Trots att det följer av Högsta domstolens fasta rättspraxis att 2 kap. 11 § andra stycket RF utgör laglig grund för att utge ersättning för rättegångskostnader har Högsta förvaltningsdomstolen valt att inte tillämpa grundlagsbestämmelsen i Sylvie [REDACTED]s fall. Högsta förvaltningsdomstolens beslut att avvisa Sylvie [REDACTED]s yrkande om ersättning för rättegångskostnader i stället för att helt eller delvis bifalla det, innebär att staten har överträtt hennes rätt till en rättvis rättegång.

Likt vad minoriteten i Avvisningsbeslutet framfört innebär majoritetens underlåtenhet att tillämpa grundlagsbestämmelsen ”[...] ett helt nytt synsätt i frågan om vilken betydelse som grundlagen har vid rättstillämpningen i ett enskilt fall som prövas i domstol”. Ett yrkande i allmän förvaltningsdomstol får, som minoriteten också konstaterat, endast avvisas om det föreligger någon form av hinder mot prövning. Den omständigheten att det i förvaltningsprocessen inte finns föreskrifter om ersättning för rättegångskostnader innebär inte att allmän förvaltningsdomstol skulle sakna behörighet att pröva sådana yrkanden.

Konsekvensen av Högsta förvaltningsdomstolens rättstillämpning är att domstolen har underlåtit att göra en materiell prövning av kärandens yrkande om ersättning trots att bestämmelsen i 2 kap. 11 § andra stycket regeringsformen utgör laglig grund för att utge sådan ersättning och trots att det följer av grundlagsbestämmelsen att hon har rätt till sådan ersättning. Genom att avvisa Sylvie [REDACTED]s yrkande om ersättning i stället för att helt eller delvis bifalla det har Sylvie [REDACTED]s rätt till en rättvis rättegång enligt 2 kap. 11 § regeringsformen. Denna överträdelse innebär att staten har ådragit sig skadeståndsskyldighet enligt 3 kap. 2 § SkL.

Normalt föreligger rättegångshinder enligt 3 kap. 7 § SkL vid talan om skadestånd enligt 3 kap. 2 § SkL med anledning av ett beslut från Högsta förvaltningsdomstolen. I detta fall grundar sig dock skadeståndsanspråket i en överträdelse av en



grundlagsfäst rättighet. För att upprätthålla RF:s rättighetsskydd och möjliggöra för Sylvie [REDACTED] att i målet göra sin absoluta rätt till en rättvis rättegång gällande är det därför nödvändigt för tingsrätten att åsidosätta bestämmelsen om rättegångshinder i 3 kap. 7 § SkL.

För det fall tingsrätten anser att staten inte kan åläggas skadeståndsskyldighet med stöd av 3 kap. 2 § SkL bör käranden beviljas skadestånd med stöd av 2 kap. 11 § RF och principen om grundlagsskadestånd.

#### ***Utveckling av andrahandsgrunden***

Rättsmedel som förhindrar en överträdelse är primära i förhållande till skadestånd. Sylvie [REDACTED]s uppfattning är därför att tingsrätten om möjligt bör förebygga en överträdelse av hennes rätt till en rättvis rättegång genom att ersätta hennes rättegångskostnader på annat sätt än genom skadestånd.

Av Högsta domstolens praxis följer att 2 kap. 11 § andra stycket RF kan läggas till grund för beslut om att det allmänna ska ersätta enskilda för befogade rättegångskostnader. Det konstateras att EKMR är svensk lag och kan läggas till grund för rättsföljder som inte framgår av någon annan författning. Artikel 47 i EU-stadgan motsvarar innehållet i artikel 6.1 EKMR. Mot denna bakgrund kan tingsrätten besluta att staten ska utge ersättning för kärandens rättegångskostnader i förvaltningsmål med en direkt tillämpning av bestämmelserna om rätten till en rättvis rättegång i RF, EKMR och EU-stadgan.

#### ***Utveckling av tredjehandsgrunden***

Om tingsrätten bedömer att det inte är möjligt att förplikta staten att utge ersättning för rättegångskostnader med en direkt tillämpning av 2 kap. 11 § andra stycket regeringsformen gör Sylvie [REDACTED] gällande att den i *tredje hand* ska förplikta staten att ersätta henne för dessa som skadestånd för ren förmögenhetsskada med stöd av en konventions- eller fördragskonform tillämpning av 3 kap. 2 § eller 4 § skadeståndslagen, principen om grundlagsskadestånd, eller Francovich-principen.

En överträdelse av en i regeringsformen, EKMR eller EU-stadgan skyddad rättighet kan utgöra fel eller försummelse vid myndighetsutövning och ge rätt till skadestånd enligt 3 kap. 2 § SkL. En överträdelse av EKMR kan även grunda skadestånd enligt 3 kap. 4 § SkL. Därtill kan en överträdelse av en i regeringsformen skyddad rättighet i enlighet med Högsta domstolens praxis ge rätt till grundlagsskadestånd med direkt tillämpning av RF. Vidare kan en överträdelse av en i EU-stadgan skyddad rättighet även grunda skadeståndsskyldighet enligt Francovich-principen. För detta krävs att det är fråga om en överträdelse av en skyddad rättighet, att det föreligger ett orsakssamband samt att överträdelsen är tillräckligt klar.

Skälet till att Sylvie [REDACTED] gör gällande att dessa bestämmelser ska tillämpas konventions- eller fördragskonformt, är för att tingsrätten, om den inte har utgett ersättning på de tidigare anförda grunderna, då har bedömt att det ännu inte har skett någon fullbordad överträdelse av Sylvie [REDACTED]s rätt till en rättvis rättegång. Samtidigt är en förutsättning för att staten ska kunna åläggas skadeståndsskyldighet att det har skett någon form av felaktig rättstillämpning eller rättighetsöverträdelse.

För att Sylvie [REDACTED]s rättegångskostnader ska kunna ersättas genom skadestånd, utan att det först har skett någon fullbordad överträdelse av hennes rätt till en rättvis rättegång, måste ansvarsförutsättningarna därför modifieras på så sätt att kravet på fel eller försummelse eller rättighetsöverträdelse inte upprätthålls. Det är detta som avses när Sylvie [REDACTED] gör gällande att skadeståndsbestämmelserna får tillämpas konventions- eller fördragskonformt.

#### ***Utveckling av fjärdehandsgrunden***

För det fall käranden inte kan få ersättning för sina rättegångskostnader enligt någon av tidigare anförda grunder föreligger en fullbordad överträdelse av 2 kap. 11 § andra stycket RF, artikel 6.1 EKMR och artikel 47 i EU-stadgan, eftersom det i sådana fall inte finns något förfarande genom vilket hon kan få ersättning för sina rättegångskostnader. I fjärde hand har hon därför rätt till skadestånd för ren

förmögenhetsskada med stöd av 3 kap. 2 eller 4 §§ SkL, principen om grundlagsskadestånd eller Francovich-principen.

Eftersom det inte finns några andra sätt för käranden att få ersättning för sina befogade rättegångskostnader är det nödvändigt att dessa ersätts genom skadestånd.

### **Beräkning av ränta**

För det fall tingsrätten bedömer att staten ska förpliktas att utge det yrkade beloppet som skadestånd ska ränta utgå *i första hand* från dagen som infaller 30 dagar efter framställandet av kravet den 3 december 2020 till dess att betalning sker och *i andra hand* från dagen för delgivning av stämningsansökan till dess att betalning sker.

För det fall tingsrätten bedömer att staten ska förpliktas att utge det yrkade beloppet som ersättning för rättegångskostnader ska ränta utgå *i första hand* från dagen för Högsta förvaltningsdomstolens deldom den 11 juni 2021 till dess att betalning sker och *i andra hand* från dagen för Högsta förvaltningsdomstolens beslut den 4 mars 2022 till dess att betalning sker.

## **5.2 Svaranden**

Svaranden har, bortsett från att utveckla de rättsliga grunderna och redogöra för relevanta rättsfall för att inte ålägga staten skyldighet att ersätta kärandens rättegångskostnader, i huvudsak anfört följande.

### **Något om den rättsliga grunden för kärandens talan, det svenska systemet och prövningsordningen**

Utgångspunkten för kärandens talan är att hon har rätt till ersättning för de rättegångskostnader som hon har ådragit sig i Förvaltningsmålet enligt bestämmelserna om rättvis rättegång i RF, EKMR och EU-stadgan. Som staten har uppfattat hennes talan är det alltså det förhållande som Avvisningsbeslutet manifesterar – dvs. att hon inte blev ersatt för sina rättegångskostnader – som utgör en överträdelse av hennes rättigheter, oavsett vilket regelkomplex som tillämpas.

Statens övergripande utgångspunkt i målet är att det svenska systemet med förvaltningsprocessens utformning, i kombination med de möjligheter som finns för enskilda att få rättshjälp och ersättning skadeståndsvägen, tillgodoser på såväl det generella planet som i kändens specifika fall de krav som uppställs på en rättvis rättegång.

Det är inte uteslutet att kändens skulle kunna få skadestånd på unionsrättslig grund med hänvisning till att Skatteverkets rättstillämpning har stått i klar strid med tydlig praxis från EU-domstolen och därmed inneburit en skadeståndsgrundande överträdelse av hennes rätt till fri rörlighet. Kändens har dock varken hos Justitiekanslern eller i tingsrätten gjort gällande att grunden för anspråket är *Skatteverkets* unionsrättsstridiga rättstillämpning. Hon har alltså inte använt de i den svenska rättsordningen anvisade och primära rättsmedlen för att få ersättning för sina rättegångskostnader, vilket innebär att någon överträdelse från statens sida genom Avvisningsbeslutet inte kan konstateras på befintlig grund och att den skada hon gör gällande att hon har lidit inte är slutlig på det sätt som påstås.

Avvisningsbeslutet kan därmed inte innebära någon överträdelse av kändens rätt till en rättvis rättegång.

### **Rättegångshinder föreligger avseende del av talan**

Avvisningsbeslutet har varken upphävts eller ändrats. Hinder föreligger därför som utgångspunkt mot att pröva kändens skadeståndstalan i den del talan vilar på 3 kap. 2 § skadeståndslagen. Talan ska dock i övriga delar tas upp till prövning.

Bestämmelsen utgör alltså inte något hinder mot att föra talan med stöd av någon annan ansvarsgrund, t.ex. en överträdelse av rätten till en rättvis rättegång enligt EKMR eller EU-stadgan.

Det finns inte skäl att åsidosätta talförbudet i kändens fall eftersom det inte finns rättsligt stöd för att skadestånd ska kunna utgå vid överträdelser av rätten till en

rättvis rättegång enligt 2 kap. 11 § andra stycket RF. Någon generell princip om grundlagsskadestånd fanns inte innan ändringen av 3 kap. 4 § skadeståndslagen trädde i kraft den 1 augusti 2022. Det är alltså inte av den anledningen påkallat att åsidosätta talförbudet.

För det fall tingsrätten ändå skulle anse att en rätt till grundlagsskadestånd finns för överträdelse av 2 kap. 11 § andra stycket RF enligt en allmän princip om grundlagsskadestånd, saknas likväl skäl att åsidosätta talförbudet såvitt avser talan enligt 3 kap. 2 § skadeståndslagen. Talförbudet avser endast fel och försummelse vid myndighetsutövning och hindrar inte som sådant en talan som grundas på att någon grundlagsrättighet har överträtts. En sådan talan om grundlagsskadestånd – förutsatt att rätten skulle anse att det finns rättsligt stöd för den – skulle således kunna föras oaktat talförbudet.

Det finns vidare inte stöd i Högsta domstolens praxis eller i övrigt för att ett åsidosättande av talförbudet bör ske i ett fall som detta. Även med hänsyn till vad staten har anfört ifråga om möjligheten för käranden att begära skadestånd på grund av Skatteverkets rättstillämpning saknas det skäl att åsidosätta talförbudet enligt 3 kap. 7 § skadeståndslagen.

**Kärandens rätt till en rättvis rättegång har inte överträtts genom  
Avvisningsbeslutet**

*Tillämpliga rättsliga grunder*

De rättsliga grunder som är tillämpliga i denna del är 3 kap. 4 § skadeståndslagen (2018:23), eftersom Avvisningsbeslutet meddelades den 4 mars 2022, samt Francovich-principen. Det finns inte någon rätt till skadestånd för eventuella överträdelse av 2 kap. 11 § andra stycket RF som inträffat innan ändringen av 3 kap. 4 § skadeståndslagen trädde i kraft den 1 augusti 2022.

Av artikel 52.3 i EU-stadgan framgår att, i den mån stadgan omfattar rättigheter som motsvarar sådana som garanteras av EKMR, ska de ha samma innebörd och räckvidd som i konventionen. Även 2 kap. 11 § andra stycket RF har utformats efter mönster av artikel 6.1 EKMR. Det är således rimligt att vid tingsrättens prövning av kärandens talan utgå från artikel 6.1 EKMR och Europadomstolens praxis om vad som utgjort en rättighetsöverträdelse.

*Avvisningsbeslutet utgör ingen begränsning av kärandens rätt till en rättvis rättegång*

Artikel 6.1 EKMR ger inte i sig någon rätt till ersättning för rättegångskostnader. Artikel 6.1 EKMR ger nämligen konventionsstaterna möjlighet att själva välja vilka medel som de ska använda för att garantera en enskild en rättvis rättegång vid prövningen av dennes civila rättigheter och skyldigheter. Det måste därför i grunden finnas en nationellt erkänd rätt till rättegångskostnader för att ett nekande av rättegångskostnader i sig ska kunna utgöra en överträdelse av artikel 6.1 EKMR. Som stöd för denna slutsats hänvisar staten till bland annat *Stankiewicz mot Polen*, *Černius och Rinkevičius mot Litauen*, *Zustović mot Kroatien*, och *Dragan Kovačević mot Kroatien*, där prövningen i samtliga fall skedde mot bakgrund av en noggrann redogörelse av den rätt till ersättning som fanns nationellt. Givetvis får inte rätten till en rättvis rättegång göras illusorisk eller teoretisk, men Europadomstolen kan inte heller med stöd av artikel 6.1 EKMR skapa rättigheter som inte existerar i den nationella rätten.

Den svenska förvaltningsprocessen är utformad på ett sådant sätt att den regelmässigt uppfyller de krav som kan ställas för att tillvarata enskildas rätt till en rättvis rättegång, bland annat mot bakgrund av att rätt till offentligt biträde eller rättegångskostnader finns för vissa måltyper och att kvittningsprincipen i övrigt gäller, att rätt till rättshjälp finns under vissa förutsättningar, att låga processuella krav ställs på parterna med hänsyn till processformen samt att den förvaltningsrättsliga officialprincipen gäller vid handläggningen hos såväl beslutsmyndigheten som i förvaltningsdomstolarna. Varken RF, EKMR eller EU-

stadgan kräver att det därutöver ska införas en rätt att få ersättning för eventuella ombudskostnader utdömda i förvaltningsmålen.

Sammanfattningsvis är det statens uppfattning att kärandens rätt till en rättvis rättegång inte har begränsats genom Avvisningsbeslutet på den grunden att det inte enligt svensk rätt finns någon rätt att få rättegångskostnader utdömda i förvaltningsmål. Inte heller har käranden drabbats av en sådan nackdel i förhållande till Skatteverket att hennes rätt till en rättvis rättegång har överträtts i Förvaltningsmålet på den grunden att principen om parternas likställdhet har åsidosatts.

Denna tolkning av artikel 6.1 EKMR är väl förenlig med RF och rättegångskostnaderna och efterföljande praxis. Högsta domstolens praxis har rört ersättningsrätt, inte skadeståndsrätt, och de specifika kostnadsfördelningsregler som Högsta domstolen har modifierat i rättsfallen är i och för sig inte direkt tillämpliga i kärandens fall.

De kostnadsfördelningsregler som varit aktuella i Högsta domstolens avgöranden har vidare det gemensamt att i övrigt lika mål behandlades olika i rättegångskostnadshänseende beroende på om den förlorande parten var en företrädare för det allmänna i denna egenskap (ingen eller begränsad möjlighet till rättegångskostnadsersättning för den enskilde) eller en annan enskild (rätt till ersättning för rättegångskostnader). Om dessa regler tillämpades enligt ordalydelsen skulle det allmänna dock komma att processa på mer fördelaktiga villkor än vad som skulle ha varit fallet för en enskild (vilket innebär en motsvarande nackdel för den enskilde som vinner målet) när allt annat är lika. Staten uppfattar att det är främst av denna anledning som Högsta domstolen har ansett att det finns en risk att principen om likställdhet åsidosätts om inte de tillämpliga kostnadsfördelningsreglerna modifieras.

Även om 2 kap. 11 § andra stycket RF gäller alla rättegångar i domstol innebär det inte att den kräver samma sak i alla mål. Det finns överhuvudtaget inga bestämmelser i förvaltningsprocesslagen om rätt till ersättning för rättegångskostnader i förvaltningsmål.

Det har inte gjorts några generella uttalanden i Högsta domstolens avgöranden om att det skulle finnas en principiell rätt till ersättning för rättegångskostnader när en enskild vinner ett mål mot det allmänna. Högsta domstolens slutsatser går även av andra skäl inte heller att överföras till förvaltningsprocessens område.

Partsställningen i Högsta domstolens praxis har inte varit den enskilde mot beslutsmyndigheten, som är fallet i förvaltningsmål. Relationen parterna emellan har inte heller varit av renodlat offentlighetsrättslig karaktär.

Denna tolkning är även i överensstämmelse med Avvisningsbeslutet, där Högsta förvaltningsdomstolen också konstaterade att rätten till en rättvis rättegång inte innebär att ersättning för rättegångskostnader måste beviljas i förvaltningsmålen.

*Avvisningsbeslutet har tjänat legitima syften och varit proportionerligt/godtagbart*

För det fall tingsrätten ändå skulle anse att rätten till en rättvis rättegång har begränsats, vilket bestrids, har Avvisningsbeslutet ändå inte inneburit någon överträdelse av denna rätt.

Av Europadomstolens praxis framgår att rätten till en rättvis rättegång inte kan anses vara absolut. Tingsrätten måste därför, för det fall att rätten bedömer att en begränsning i rätten föreligger, gå vidare i sin prövning och bedöma om begränsningen ska anses ha tjänat ett legitimt syfte och varit proportionerlig/godtagbar i det aktuella fallet. Denna prövning ska göras oavsett vilket av regelverken (RF, EKMR eller EU-stadgan) som tingsrätten lägger till grund för sin bedömning.



Det framgår av Europadomstolens praxis att, i de fall där en rätt till ersättning för rättegångskostnader i den aktuella måltypen varit erkänd i konventionsstaten i fråga, har staten haft möjlighet att begränsa denna rätt till ersättning i syfte att begränsa sina utgifter och för att säkerställa att de nationella domstolarna inte överbelastas. Även skyddandet av den nationella rättsordningen utgör ett legitimt skäl för att begränsa rätten till ersättning för rättegångskostnader.

Det kan alltså inte råda något tvivel om att en begränsning av rätten till ersättning genom upprätthållande av kvittningsprincipen på förvaltningsprocessrättens område i och för sig kan tjäna legitima syften.

Vad så gäller de fall där Europadomstolen har funnit att nationella domstolars beslut att ogilla ett framställt rättegångskostnadsyrkande har inneburit att rätten till en rättvis rättegång begränsats på ett oproportionerligt sätt, kan det konstateras att det har rört sig om särpräglade situationer. Domstolen har inte ställt upp några konkreta kriterier som ska uppfyllas vid denna prövning utan har gjort en helhetsbedömning utifrån omständigheterna i varje enskilt fall.

Vid en jämförelse av kändens fall med Europadomstolens praxis, är statens uppfattning att utfallet – dvs. att känden fått bära sina egna rättegångskostnader – inte har utgjort en oproportionerlig börda.

Förvaltningsmålet var inte så rättsligt eller faktiskt komplicerat att känden inte själv hade kunnat ta tillvara sina intressen i målet. Frågan om byte av efternamn är dessutom lagreglerad i Sverige. På Skatteverkets hemsida ges enskilda information om hur de ska ansöka om byte av efternamn och vilka kriterier som måste vara uppfyllda för att ett byte ska beviljas. Framtagna blanketter finns även i syfte att förenkla ansökningsprocessen för enskilda.

Kändens personliga förhållanden var inte sammantaget sådana att hon behövde ett ombud för att föra sin talan. Det ställdes låga processuella krav på känden med

hänsyn till processformen och officialprincipen gällde vid handläggningen hos såväl beslutsmyndigheten som i förvaltningsdomstolarna.

Vad käranden i övrigt har anfört, att namnfrågan har varit av stor betydelse för henne och att det har inneburit olägenheter för henne att tvingas bära två efternamn, leder enligt statens uppfattning inte till någon annan bedömning, även om hennes uppgifter i och för sig inte ifrågasätts. Den sak målet gällt har inte heller haft direkt betydelse för kärandens ekonomiska situation, familjeförhållanden eller i övrigt påverkat hennes välfärd på ett sätt som krävt att staten stod för rättegångskostnaderna.

Det ska vid proportionalitetsbedömningen också beaktas att det finns en möjlighet för enskilda att under vissa förutsättningar få rättshjälp i förvaltningsmål i Sverige. Kärandens fall torde dock inte vara ett sådant ömmande fall där rättshjälp hade krävts.

Sammanfattningsvis har en eventuell begränsning i kärandens rätt till en rättvis rättegång i vart fall tjänat legitima syften i form av att begränsa statens utgifter, säkerställa att förvaltningsdomstolarna inte överbelastas och skydda den nationella rättsordningen. Begränsningen har vidare varit proportionerlig/godtagbar med hänsyn till de samlade omständigheterna i kärandens fall. Utfallet, dvs. att käranden har fått bära sina egna rättegångskostnader i Förvaltningsmålet, innebär därmed inte att kärandens rätt till rättvis rättegång har överträtts i det enskilda fallet.

**Högsta förvaltningsdomstolen har inte heller gjort sig skyldig till fel eller försummelse genom Avvisningsbeslutet**

Avvisningsbeslutet utgör inte heller fel eller försummelse vid myndighetsutövning. Staten hemställer om att utveckla skälen för detta för det fall att tingsrätten avslår statens avvisningsyrkande.

**Övriga förutsättningar för skadestånd är inte uppfyllda**

*Skadestånd på grund av eventuell överträdelse av artikel 47 i EU-stadgan*

Det är endast om Högsta förvaltningsdomstolen anses på ett uppenbart sätt ha åsidosatt gällande rätt, exempelvis genom att döma i strid med EU-domstolens praxis på området, som en överträdelse kan anses tillräcklig klar för att grunda en rätt till skadestånd. Även om tingsrätten skulle anse att kärandens rätt till en rättvis rättegång enligt artikel 47 i EU-stadgan skulle ha överträtts, kan en sådan överträdelse oavsett inte anses tillräcklig klar. Käranden har inte visat att Francovich-kriterierna är uppfyllda i målet.

*Skadestånd på grund av eventuell överträdelse av 2 kap. 11 § andra stycket RF*

Avvisningsbeslutet meddelades den 6 mars 2022. Det framgår av förarbetena att 3 kap. 4 § SkL i dess nuvarande lydelse inte ska tillämpas retroaktivt på skadefall som inträffat innan den 1 augusti 2022. Det är alltså 3 kap. 4 § skadeståndslagen i dess äldre lydelse (SFS 2018:23) som är tillämplig i målet. Någon allmän princip om rätt till grundlagsskadestånd existerar inte och den praxis som käranden har åberopat ger inte stöd för en motsatt bedömning.

Det saknas därför rättsligt stöd för att döma ut skadestånd på grund av en eventuell överträdelse av 2 kap. 11 § andra stycket RF.

Vad gäller 2 kap. 11 § andra stycket RF är bestämmelsen i vart fall formulerad på ett så opreciserat sätt att den knappast kan läggas till grund för en rätt till skadestånd. För det fall tingsrätten skulle anse att kärandens rätt till en rättvis rättegång enligt 2 kap. 11 § andra stycket RF har överträtts kan det hur som helst inte utlösa något skadeståndsansvar.

*Huruvida det går att bortse från ansvarsförutsättningarna vid skadeståndsprövningen (kärandens tredjehandsgrund)*

Det bestrids att det genom en konventions- eller fördragskonform tillämpning skulle gå att bortse från kravet på fel eller försummelse vid tillämpning av 3 kap. 2 §

skadeståndslagen liksom kravet på rättighetsöverträdelse vid tillämpning av 3 kap. 4 skadeståndslagen, principen om grundlagsskadestånd och Francovich-principen.

Käranden menar att Högsta domstolens uttalande att bestämmelser i SkL, i den utsträckning EKMR ger anledning till det, ska tolkas fördragskonformt på ett sådant sätt att vissa begränsningar som har antagits i lagmotiv, praxis eller doktrin inte kommer att kunna upprätthållas. Staten anser dock att det är tydligt att uttalandet inte tar sikte på begränsningar som framgår av lag. Skyldigheten till fördragskonform tolkning begränsas av lagbestämmelsernas ordalydelse (det finns med andra ord ingen skyldighet att tolka *contra legem*). Vidare får en premiss för uttalandet anses vara att en rättighetsöverträdelse först har konstaterats. Uttalandet ger således inte stöd för att det går att bortse från kravet på fel eller försummelse respektive rättighetsöverträdelse vid en skadeståndsrättslig prövning.

*Huruvida tingsrättens ogillande av kärandens talan i det här målet skulle kunna utgöra en överträdelse av rätten till en rättvis rättegång (kärandens fjärdehandsgrund)*

Att tingsrätten ogillar kärandens talan i det här målet utgör inte heller någon överträdelse av hennes rätt till en rättvis rättegång. Ett förfarande för att pröva frågan om rätten till ersättning har tillhandahållits käranden. Eftersom tingsrätten ännu inte har meddelat dom i målet är kärandens talan mot staten i den här delen i vart fall för tidigt väckt. Det saknas även kausalsamband mellan en sådan dom och den påstådda skadan eftersom den skadeståndsfordran som görs gällande i detta mål var färdig redan i och med Avvisningsbeslutet och därmed omöjlig kan anses vara orsakad av en skadegörande handling som ännu inte har inträffat.

*Kärandens ersättningstalan (andrahandsgrunden)*

En förutsättning för kärandens andrahandsgrund är att tingsrättens ogillande av förstahandsgrunden skulle utgöra en överträdelse av rätten till en rättvis rättegång. Det skulle dock inte vara, varför tingsrätten kan stanna sin prövning redan här.

Det saknas vidare laglig grund för allmän domstol att besluta om ersättning för rättegångskostnader i ett avslutat förvaltningsmål i annan form än skadestånd. Någon generell princip om rätt till rättegångskostnader i förvaltningsmål har inte slagits fast genom RF och rättegångskostnaderna samt efterföljande praxis. Högsta domstolens avgöranden ger inte heller stöd för att det skulle vara möjligt för allmän domstol att döma ut rättegångskostnader i ett redan avslutat förvaltningsmål. Vidare kräver varken EKMR eller unionsrätten att det genom rättspraxis tillskapas ett specifikt rättsmedel som inte redan finns i den nationella rätten. Ett beviljande av kärandens rättegångskostnader från tingsrättens sida utgör inte heller ett sådant primärt rättsmedel som lagstiftaren såg framför sig.

Även för det fall tingsrätten skulle anse att laglig grund finns, föreligger det inte någon rätt till ersättning för rättegångskostnader i kärandens fall, av samma skäl som har anförts som grund för statens bestridande i övrigt.

### **Beloppets storlek**

Om staten skulle hållas skadestånds- eller ersättningsskyldig, vitsordas det begärda beloppet som skäligt i och för sig.

### **Beräkning av ränta**

Statens uppfattning är att frågan om ränta bör behandlas olika beroende på om tingsrätten skulle överväga att döma ut skadestånd eller ersättning för rättegångskostnader till käranden. Detta eftersom det rör sig om i grunden olika sorters fordringar.

Ett anspråk på skadestånd mot staten framställdes för första gången i och med att käranden gav in stämningsansökan till tingsrätten. Enligt 4 § fjärde stycket räntelagen gäller då att dröjsmålsränta ska beräknas från dagen för delgivning av stämningen. En fordran på rättegångskostnader uppkommer i och med den dom där kostnaderna döms ut. Tidpunkten för när dröjsmålsräntan börjar löpa är således alltid dagen för domstolens dom eller beslut.

I det aktuella fallet meddelades Avvisningsbeslutet den 4 mars 2022. Det datumet är alltså under alla omständigheter den tidigaste tidpunkten som ränta på hennes rättegångskostnadsfordran skulle kunna ha löpt från.

6. BEVISNING	
Käranden	Svaranden
<p><i><u>Skriftlig bevisning</u></i></p> <p><u>Skatteverkets beslut den 20 juni 2018 i ärende med dnr 18 47714066 (aktbil. 42)</u></p> <p><u>Sylvie [REDACTED]s yttrande genom ombud den 5 juni 2018 till Skatteverket, senare ingivet i Förvaltningsrätten i Stockholms mål nr 19313-18 (aktbil. 4)</u></p> <p><u>Sylvie [REDACTED]s kostnadsräkning den 3 december 2020 (aktbil. 5)</u></p> <p><u>Förvaltningsrätten i Stockholms dom den 4 januari 2019 i mål nr 19313-18 (aktbil. 6)</u></p> <p><u>Sylvie [REDACTED]s överklagande genom ombud den 28 januari 2019 i Kammarrätten i Stockholms mål nr 782-19 (aktbil. 7)</u></p> <p><u>Kammarrätten i Stockholms dom den 28 oktober 2019 i mål nr 782-19 (aktbil. 8)</u></p> <p><u>Skatteverkets överklagande den 15 november 2019 i Högsta</u></p>	<p>Staten åberopar för närvarande ingen bevisning.</p>

<p><u>förvaltningsdomstolens mål nr 6184-19</u> (aktbil. 9)</p> <p>Sylvie [REDACTED]s yttrande genom <u>ombud den 5 juli 2020 i Högsta</u> <u>förvaltningsdomstolen mål nr 6184-19</u> (aktbil. 10)</p> <p><b><i>Muntlig bevisning</i></b> Partsförhör under sanningsförsäkran med Sylvie [REDACTED]</p>	
--	--